Series REL - DS1

Code No. RSPL/1

Roll No. | | | | | | | |

Candidates must write the Code on the title page of the answer-book.

- Please check that this question paper contains 12 printed pages.
- The code number given on the right –hand side of the question paper should be written on the title page of the answer-book by the candidate.
- Please check that this question paper contains 8 questions.
- **Please write down the serial number of the question before attempting it.**

Marathi(009)

Time allowed: 3 hours *Maximum Marks:80*

सूचना :

१) प्रश्नपत्रिकेत एकूण चार विभाग आहेत. (अ. ब. क. ड.)

२) सर्व विभाग आवश्यक आहेत.

३) सूचनेनुसार सर्व प्रश्नांची उत्तरे क्रमाने लिहा.

४)एकाच विभागातील सर्व प्रश्नांची उत्तरे क्रमाने लिहा.

Kindly Note That:

UNSEEN PARAGRAPH (1) IS MISSING AND WILL
NOT BE UPLOADED KINDLY START WITH UNSEEN PARAGRAPH (2)

Sorry for inconvenience

प्र. २. खालील अपठित पद्य वाचा व त्यावर आधारित विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

पाटा येहेरीवांचून त्याले मया म्हनूं नहीं | नहीं देवाचं दर्सन त्याले डोया म्हनूं नहीं
निजवते भुक्या पोटीं तिले रात म्हनूं नहीं | आखडला दानासाठी त्याले हात म्हनूं नहीं
ज्याच्या मधीं नही पानी त्याले पाय म्हनूं नहीं | धावां ऐकून आडला त्याले पाय म्हनूं नहीं
येहेरीतून ये रीती तिले मोट म्हनूं नहीं | केली सोताची भरणी त्याले पोट म्हनूं नहीं
दुधावर आली बुरी तिले साय म्हनूं नहीं | जिची माया गेली सरी तिले माय म्हनूं नहीं
इमानाले इसरला त्याले नेक म्हनूं नहीं | जल्मदात्याले भोवला त्याले लेक म्हनूं नहीं

बहिणाबाई चौधरी

प्र.२. a. कविता वाचा व त्यावर आधारित प्रश्नांच्या उत्तरांचा पर्याय निवडा :

(कोणतेही - ३) **(३X १ = ३)**

i)'प्रेम, ममत्व' या अर्थाचा कवितेत आलेला शब्द कोणता ?

A) नेक B) माय C) माया D)बुरी

ii) 'सोताची भरणी करणे' या वाक्प्रचाराचा अर्थ काय ?

A) स्वार्थी व्यक्ती B) नि:स्वार्थीव्यक्ती C) पोटभर जेवणारा D) उपाशी राहणारा

iii) प्रस्तुत कविता मराठीतील कोणत्या बोलीत आहे?

A) अहिराणी B) वैदर्भी C) कोकणी D) पुणेरी

iv)मुले कोणास म्हणू नये असे कवयित्री म्हणतात ?

A) आई - वडिलांना विसरणाऱ्यास B) आई - वडिलांची सेवा करणारा

C) आई - वडिलांना ममत्व देणारा D) आई - वडिलांना देवासमान

प्र. २. b. कवितेच्या आधारे एका वाक्यात उत्तरे लिहा: (कोणतेही - ४)

(४X १= ४)

i) हाताचे भूषण कोणते असावे असे कवयित्रींना वाटते?

ii) नीतिवान माणसाचा अंगी असलेला गुण कोणता?

iii) धावा ऐकूण कोणी धावून जावे असे कवयित्रींना वाटते?

iv) प्रस्तुत कवितेच्या कवयित्री कोण?

v) कवयित्रींच्या मते मळा कशाला म्हणू नये?

विभाग : २ - ब. व्याकरण - २० गुण

प्र.३.a. सूचनेप्रमाणे उत्तरे लिहा.(कोणतेही – ४) **(४X१=४)**

i) खालील वाक्यातीलसंख्याविशेषण असलेला शब्दाचा पर्याय ओळखा:

वाक्य – आम्ही पाची भावंडे हुशार, अभ्यासू, चाणाक्ष आहोत.

A) हुशार B) चाणाक्ष C) पाची D) अभ्यासू

ii) खालीलपैकी योग्य विधाने कोणती?

अ. विशेषण शब्दाला लिंग, वचन, विभक्ती असे विकार होतात.

ब. विशेषण नामाबद्दल अधिक माहिती सांगून, नामाची व्याप्ती मर्यादित करणारा शब्द असतो.

क. विशेषण ही विकारी शब्दजाती आहे.

ड. विशेषणाचा सार्वनामिक विशेषण असा प्रकार पडत नाही.

A) विधान 'अ' व 'ब' बरोबर B)विधान 'क' व 'ड' बरोबर

C)विधान 'अ','ब', ' क'बरोबर D) विधान 'अ' बरोबर

iii) खालीलपैकी गटात न बसणारे वाक्य कोणते ?

A) मी सकाळी लवकर उठतो. B) सूर्य पूर्वेला उगवला.

C) रविवारनंतर सोमवार येतो. D) आई स्वयंपाक करत आहे.

iv)खालील वाक्यात रिकाम्या जागी योग्य केवलप्रयोगी अव्ययाचा पर्याय वापरा.

________ ! काय दुर्दशा झाली त्यांची !

A) अरेरे B) शी... C) वाहवा D) अबब

v) वाक्यातील अधोरेखित शब्दाची जात ओळखा. - बापरे!किती उंच इमारत ही!

A) क्रियाविशेषण अव्यय B) शब्दयोगी अव्यय

C) उभयान्वयी अव्यय D) केवलप्रयोगी अव्यय

b. सूचनेप्रमाणे उत्तरे लिहा.(कोणतेही - ३) **(३X १ =३)**

i) मी नदीकाठी खेळत असे. - वाक्याचा काळ ओळखा.

ii) त्याचे पुस्तक वाचून झाले. - भविष्यकाळी वाक्य तयार करा.

iii) तिने गृहपाठ केला. - वाक्याचा काळ ओळखा.

iv) आम्ही रोज क्रिकेट खेळतो. - भूतकाळातील वाक्य तयार करा.

c. सूचनेप्रमाणे उत्तरे लिहा.(कोणतेही - ३) **(३x १ =३)**

i) सर्व मुले पास झाली. - नकारार्थी वाक्य तयार करा.

ii)हे देवा मला ज्ञान,वैराग्य दे. - वाक्याचा प्रकार ओळखा.

iii)किती उंच आहे इमारत ही ! -विधानार्थी वाक्य बनवा.

iv)मुलांनो अभ्यास करावा.- आज्ञार्थी वाक्य तयार करा.

d. सूचनेप्रमाणे उत्तरे लिहा.(कोणतेही - २) **(२x १ =२)**

i) खालीलपैकी एकवचनी शब्द कोणता ते ओळखा.

टाके, नखे, डोके, बाके

ii)मुलगा जोरात धावू लागला.–अधोरेखित शब्दाच्या वचनामध्ये बदल करून वाक्य पुन्हा लिहा.

iii) वधू -या शब्दाचा अनेकवचनाचा शब्द लिहा.

प्र.४.a. सूचनेप्रमाणे उत्तरे लिहा.(कोणतेही - २) **(२x १ =२)**

i) खालीलपैकी भिन्नलिंगी शब्दाचा योग्य पर्याय ओळखा :

A) उंट B) सांडणी C) लांडोर D) मैना

ii)खालीलपैकी स्त्रीलिंगी शब्दकोणता ?

A) नयन B) नेत्र C) डोळा D) नजर

iii) खालीलपैकीलिंग विचारानुसारगटात न बसणारा शब्दकोणता ?

A) बाग B) मजा C) मूल D) व्याधी

b. सूचनेप्रमाणे उत्तरे लिहा.(कोणतेही - २) **(२X १ =२)**

i) खालीलपैकी समानार्थी शब्दांची योग्य जोडी ओळखा :

A) विक्राळ = अहर्निशी B) अनुक्रमणिका = नंबर

C) सूर्योदय = सूर्यास्त D) थोर =मोठा

ii)खालीलपैकी गटात न बसणारा शब्द कोणता ?

A) हिंमत B) धीटपणा C) धाडसीपणा D) उद्योग

iii) खालीलपैकी गटात न बसणारा शब्द कोणता ?

A) पती B) भर्ता C) मालक D) पत्नी

c. सूचनेप्रमाणे उत्तरे लिहा.(कोणतेही - २) **(२X १ =२)**

i) खालीलपैकी विरुद्धार्थी शब्दांची योग्य जोडी ओळखा :

A) स्वर्गX देव B)स्वातंत्रXस्वराज्य

C) स्वदेशी X देशी D) सुरसX निरस

ii)जावक- या शब्दाच्या विरुद्धार्थी शब्द ओळखा :

A) श्रावक B) आवक C) वाहक D) भावक

iii)दुर्गम- या शब्दाच्या विरुद्धार्थी शब्द ओळखा :

A) सुगम B) सहज C) सुलभ D) सोपे

d. सूचनेप्रमाणे उत्तरे लिहा.(कोणतेही - २) **(२x १ =२)**

i) खालीलपैकी समास प्रकाराच्या आधारे गटात न बसणारा शब्दओळखा :

A) शंकरपार्वती B) एकवीस C) मायबाप D) त्रिदेव

ii)खालील शब्दाचा समास ओळखा :

'नेआण' -

A) अव्ययीभाव समास B) समाहार व्दंद्व समास

C)वैकल्पिक व्दंद्व समास D) इतरेतर व्दंद्व समास

iii) या समासातील पहिले पद प्रधान असून ते उपसर्गरूपी अव्यय असते. हे उपसर्ग संस्कृत,मराठी व फारसी भाषेतील असतात. या सामासिक शब्दांचा वापर क्रियाविशेषणासारखा केला जातो.

A) इतरेतर व्दंद्व समास B) समाहार व्दंद्व समास

C) अव्ययीभाव समास D) वैकल्पिक व्दंद्व समास

विभाग : ३ - क. पाठ्यपुस्तक आधारित - गुण ३०

प्र. ५. a. एका वाक्यात उत्तरे लिहा:गद्य (धडे)कोणतेही - ३ **(३x१= ३)**

i) वयाच्या सहाव्या वर्षी लेखकांवर कोणते संकट कोसळले ?

ii)आधुनिक काळात कवितेने कोणते रूप धारण केले ?

iii) लेखकाने सुटकेसमधून काढलेल्या शालीचे नावकाय ?

iv) पंतांच्या डायटच्या बाबतीत कोणाचा उत्साह अवर्णनीय होता ?

v) सत्कारावरून परतताना दाजीसाहेबांनी अब्दुलाला कोणत्या मोटारीत बसवले ?

प्र. ५.b. खालील वाक्यातीलरिकाम्या जागी योग्य शब्दाचापर्याय शोधून वाक्य पुन्हा लिहा: (कोणतेही – ३) **(३X १ = ३)**

i) तिला टाचेला फाटलेली, अगदी पातळ झालेली त्यांची _______ आठवली.

A) जोडा B) चप्पल C) तळवा D) पंजा

ii) माझ्या खाजगी उपोषणाची ________ चाळीत जाहीर झाली.

A) बातमी B) वार्ता C) हकीकत D) संदेश

iii) शेवटी सर्वांच्या मते मी सकाळी _______ करावे.

A) दोरीवरच्या उड्या B) व्यायाम C) रनिंग D) गायनाचे

iv) साऱ्या तपोवनात तो एक आनंदाचा आणि ________ दिवस !

A) उत्साहाचा B) चैतन्याचा C) आनंदी D) ब्रम्हानंदाचा

v) __________ तुला सरकारी वसतिगृहात प्रवेश द्यायचं ठरवलंय.

A) जिल्हाधिकाऱ्यांनी B) कलेक्टरांनी C) साहेबांनी D) रेल्वेच्या साहेब

प्र. ५.c. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे ४०-५०शब्दांत उत्तरलिहा: (कोणतेही – १) **(१ X३ = ३)**

i) शन्नुच्या वागण्यामागील तिचा विचार काय असावा, याविषयी तुमचे मत लिहा.

ii) पुस्तकांशी मैत्री करण्याचे फायदे लिहा.

iii) 'शाल आणि शालीनता' यांचा पाठाच्या आधारे तुम्हांला कळलेला अर्थ स्पष्ट करा.

प्र. ५. d. कंसात दिलेल्या वाक्प्रचारांचा खालील वाक्यांमधील योग्य त्या ठिकाणी वापर करून वाक्य पुन्हा लिहा: **(५X १ = ५)**

(मुठभर मांस चढणे, गमावून बसणे,खूणगाठ बांधणे, भान ठेवणे,कष्टी होणे.)

i) आजोबांनी दिलेले किमती लेखणी कपिल वर्गात हरवून आला.

ii) मोठेपणी गायक होण्याच्या रुक्मिणीने ठाम निश्चय केला.

iii) नोकरी नसल्याने शिकलेले तरूण नेहमी मनात दु : खी होतात.

iv) केलेल्या उपकाराची मनात नेहमी जाणीव ठेवावी.

v) पोलिसांनी चोराचे कौतुक केल्यामुळे तो स्तुतीने हुरळून गेला.

प्र.६.a.एका वाक्यात उत्तरे लिहा: (कविता) कोणतेही –४ **(४X १ = ४)**

i) सैनिकांचा शौर्यापुढे कोणाची किंमत लहान आहे ?

ii) दीनदुबळयांकडे कशाचे सामर्थ्य नाही ?

iii) सकलसंतगाथेचे संपादन कोणी केले ?

iv) दारिद्र्याकडे कवींची कोणती गोष्ट तारण राहिलेली आहे ?

v) 'स्वप्न करू साकार'या कवितेतून व्यक्त होणारी मुल्ये कोणती ?

प्र. ६. b. खालील वाक्यातील रिकाम्या जागी योग्य शब्दाचापर्याय शोधून वाक्य पुन्हा लिहा: (कोणतेही – ४) **(४X १ = ४)**

i) या ________ विभव संपदा जपू वाढवू आम्ही लाखदा.

A) विश्वाची B) जगाची C) जीवनाची D) जीवाची

ii)आभाळावर ________ घुमवू या ललकार

A) क्रांती B) जयजयकार C) उत्क्रांतीचा D) तेज

iii) नामा म्हणे _______ जैसा | विनवितो चातक तैसा ||

A) चातक B) कनवाळू C) मेघा D) पाडस

iv) तेव्हा अश्रूच मित्र होऊन ________ धावून आले.

A) साहाय्यास B) सहाय्यास C) मदतीला D) आधाराला

v) हिशोब करतो आहे किती राहिलेत _________ उन्हाळे

A) डोक्यावर B) डोईवर C) माथ्यावर D) जगायचे

प्र. ६.c. संदर्भासहित स्पष्टीकरण लिहा: (कोणतेही- १) **(१ X३ = ३)**

i) धडाडत्या तोफांतून तुझें पाऊल जिद्दीचे ;

ii) शेतामधुनी पिकवू मोती, धन हे अपरंपार ||

स्थूलवाचन

प्र. ७.a. एका वाक्यात उत्तरे लिहा: (कोणतेही - ३) **(३X १ = ३)**

i)व्युत्पत्ती कोशाचे पहिले प्रकाशन कधी झाले ?

ii)व्युत्पत्ती कोश निर्मितीची जबाबदारी कोणावर सोपवण्यात आली ?

iii)भारतात अणुसंशोधनाचा पाया कोणी घातला ?

iv)'भाभा अणुसंशोधन केंद्र' या नावाचे लघुरूप लिहा ?

प्र. ७. b.खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे ४०-५०शब्दांत उत्तरलिहा:

(कोणतेही - १) **(१X२ = २)**

i) व्युत्पत्तीकोशाचे कार्य स्पष्ट करा.

ii) मेटलायझिंग प्रक्रियेवर काम न होण्यामागची कारणे कोणती असावीत, असे तुम्हांला वाटते.

विभाग : ४ - ड. विस्तारात्मक लेखन– गुण १५

प्र. ८. a. पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सुमारे २००-२५० शब्दांत निबंध लिहा : (कोणतेही - १) **(१ X६ = ६)**

i) वारकऱ्याचे मनोगत –

वारकरी – दरवर्षी वारी – नेम चुकवत नाही – विठ्ठलावर मोठे प्रेम , निष्ठा – वारीत भेदभाव नाही –प्रेमात एकच ध्यास – वारीकडे जगाचे लक्ष – अनेक विद्वान, संशोधक,शेतकरी वारीला जातात– वारी ही भक्तीची पेठ – वारीला जाणारा वारकरी आपले काम टाळत नाही.

किंवा

ii)वर्तमानपत्रे बंद पडली तर-

वर्तमानपत्रे समाजजीवनाचा आरसा – ताज्या घडामोडी – परंपरा – राजकीय घटना समजणार नाहीत – हवामान, शेरबाजार, सरकारी ध्येयधोरणे सामान्य माणसापर्यंत पोहोचवणारे साधन – दळणवळण शेतीविषयक माहिती, विज्ञान सर्व ज्ञान मिळण्याचे साधन – सामाजिक जीवन धोक्यात जाईल.

किंवा

iii) असा रंगला सामना-

राज्यपातळीवरील कबड्डीचे सामने – अंतिम सामना – प्रतिस्पर्धी संघातील खेळाडू तुलनेने ताकदवान – तो संघ वरचढ ठरू लागला – आम्हांला हिणवणारे नारे सूरू झाले – मी ‘कबड्डी, कबड्डी’ करत प्रतिस्पर्धी संघात घुसलो – मला पकड घातली – मी हिसका दिला – आमचे खेळाडू एक एक जिवंत – नूर पालटला – आम्ही जिंकलो.

प्र. ८. b.पुढीलमुद्द्यांच्या आधारे गोष्टलिहा: (कोणतेही – १) **(१ X५ = ५)**

(शीर्षक आणि तात्पर्य आवश्यक)

i)एकशिकारीहरणाची शिकार – वाटेत जाताना रानडुक्कर दिसणे – विचार केला – रानडुकराला बाण लागणे –रानडुकराने हल्ला चढवणे – शिकाऱ्याला जोराची धडक – शिकारी गतप्राण – रानडुकरही मरणे त्याच्या वजनाने साप मरणे – त्या रस्त्यानेकोल्ह्याचा वावर – विनासायास शिकार – सर्व मांस सोडून मांसाने बनलेली धनुष्याला बांधलेली दोरी तोडून खाण्याचा प्रयत्न- धनुष्याची कांबी कोल्ह्याच्या पोटात घसणे.- तात्पर्य.

किंवा

ii)व्यापाऱ्याच्या पदरी नोकर – व्यापाऱ्याने त्यांना चांगली वागणूक देणे – त्यांच्यापैकी एकाने हार चोरणे – व्यापाऱ्याने विचारणे – कोणीही होकार देईना – न्यायालयात खटला – न्यायाधीशसाहेबांची युक्ती चारही नोकरांकडे एक एक काठी देणे – चोरी करणाऱ्याची काठी दोन बोटे वाढेल – चोराने दोन बोटे काठी कापणे – चोर पकडला जाणे – चोरीचे कारण ऐकूण व्यापाऱ्याने पगारवाढ करणे तात्पर्य.

प्र. ८. c. पुढील विषयावर पत्र लिहा: (लिफाफा आवश्यक) -कोणतेही – १

(१X४ = ४)

(सार्वजनिक सेवा असताना : कार्यकारी अभियंता, आयुक्त, उपायुक्त, जल अभियंता, वीज महामंडळ अभियंता, आगार प्रमुख/ व्यवस्थापक महाराष्ट्र राज्य / जिल्हा यांपैकी योग्य प्रतिनिधीची निवड करावी.)

i) तुम्ही योगेश / योगिनी चव्हाण राजसारथी चौक, इंदिरानगर नाशिक –४२२००९, रहिवाशी आहे. पाण्याच्या अनिश्चित वेळा आणि कमी दाब यांविषयी तुमच्या विभागातील महानगरपालिकेच्या पाणीपुरवठा विभागालाअधिकाऱ्यांकडे४२२००२, तक्रार करणारे पत्र लिहा

किंवा

ii) गौरी/गौरव नगरकर, छ. शिवाजी महाराज माध्यमिक विद्यालय, जालना -४३१२१३,येथे साहाय्यक शिक्षक आहे. आईच्या डोळयांची शस्त्रक्रिया करायची आहे व त्यानंतर देखभाल त्यासाठी शाळेच्या मुख्याध्यापिका मॅडम यांच्याकडे आठ दिवस रजेची मागणी करणारे पत्रलिहा.

@darealarnav